

Sygn. akt II AKa 125/13

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 30 lipca 2013 r.

Sąd Apelacyjny w Łodzi, II Wydział Karny, w składzie:

Przewodniczący:	SSA Bolesław Kraupe
Sędziowie:	SA Paweł Misiak SO del. Jarosław Leszczyński (spr.)
Protokolant:	sekr. sądowy Łukasz Szymczyk

przy udziale J. S., Prokuratora Prokuratury Apelacyjnej w Łodzi

po rozpoznaniu w dniu 30 lipca 2013 r.

sprawy

K. M.

oskarżonego z art. 245 kk

na skutek apelacji wniesionych przez prokuratora i obrońcę

od wyroku Sądu Okręgowego w Łodzi

z dnia 25 kwietnia 2013 r., sygn. akt IV K 131/12

na podstawie art. 437 kpk i art. 438 pkt 2 kpk

- 1) uchyla zaskarżony wyrok w odniesieniu do oskarżonego K. M. i sprawę w tym zakresie przekazuje Sądowi Okręgowemu w Łodzi do ponownego rozpoznania;
- 2) zasądza od Skarbu Państwa na rzecz adw. K. K. (1) kwotę 738 (siedemset trzydzieści osiem) złotych tytułem kosztów nie opłaconej pomocy prawnej udzielonej oskarżonemu K. M. z urzędu w postępowaniu odwoławczym.

Sygn. akt II AKa 125/13

UZASADNIENIE

K. M. został oskarżony o to, że :

I. w dniu 26 marca 2012r. w Ł. groził M. Ł. (1) pozbawieniem życia w celu wywarcia wpływu na w/w jako świadka do sprawy 2 Ds. 449/12 Prokuratury Rejonowej Ł., to jest o czyn z art. 245 kk;

II. w dniu 26 marca 2012r. w Ł. kierował pod adresem D. K. groźby bezprawne w celu wywarcia wpływu na w/w jako świadka do sprawy 2 Ds. 449/12 Prokuratury Rejonowy Ł., to jest o czyn z art. 245 kk.

Wyrokiem Sądu Okręgowego w Łodzi z dnia 25 kwietnia 2013r. oskarżony K. M. w miejsce zarzucanych mu czynów został uznany za winnego tego, że :

I. w dniu 26 marca 2012r. w Ł. groził pokrzywdzonemu M. Ł. (1) popełnieniem przestępstwa na jego szkodę, czym wypełnił dyspozycję art. 190 §1 kk

II. w dniu 26 marca 2012r. w Ł. za pośrednictwem K. K. (2) groził pokrzywdzonemu D. K. popełnieniem przestępstwa na jego szkodę, czym wypełnił dyspozycję art. 190 §1 kk. Oskarżonemu za tak przypisane przestępstwa wymierzono kary po 80 stawek dziennych grzywny ustalając wysokość jednej stawki na kwotę 10 złotych. Nadto, na podstawie art. 85 kk i art. 86 § 1 i §2 kk orzeczono w miejsce kar jednostkowych grzywny, karę łączną 150 stawek dziennych po 10 złotych każda.

Powyższe rozstrzygnięcie zostało zaskarżone w odniesieniu do oskarżonego K. M. w całości na niekorzyść przez Prokuratora. Skarżący podniósł:

1. obrazę przepisów postępowania, to jest art. 413 §2 pkt 1 kpk, która miała wpływ na treść orzeczenia, poprzez niepełny opis przypisanego oskarżonemu czynu i nie ujęcie w jego opisie istniejącej po stronie pokrzywdzonych M. Ł. (1) i D. K. uzasadnionej obawy spełnienia kierowanych pod ich adresem groźb, co stanowi znamię przestępstwa i przesądza o odpowiedzialności karnej;

2. rażąco niewspółmierność orzeczonej wobec oskarżonego kary w postaci grzywny w wymiarze 80 stawek dziennych grzywny po 10 złotych każda za każdy z przypisanych czynów oraz kary łącznej 150 stawek dziennych po 10 złotych każda, w stosunku do stopnia winy i społecznej szkodliwości czynów, w sytuacji, gdy analiza powyższych oraz realizacja celów zapobiegawczych i wychowawczych, a także potrzeb w zakresie kształtowania świadomości prawnej społeczeństwa, uzasadniają wymierzenie oskarżonemu kary, co najmniej tego samego rodzaju, co pozostałym oskarżonym, to jest kary ograniczenia wolności.

W konsekwencji skarżący wniósł o zmianę zaskarżonego orzeczenia poprzez uzupełnienie opisu czynów przypisanych oskarżonemu o znamię „wzbudzenia w pokrzywdzonym uzasadnionej obawy spełnienia groźby”, a nadto wymierzenie oskarżonemu za każdy z czynów kary po 6 miesięcy ograniczenia wolności z obowiązkiem wykonywania nieodpłatnej, kontrolowanej pracy w wymiarze 20 godzin miesięcznie oraz kary łącznej 8 miesięcy ograniczenia wolności z obowiązkiem wykonywania nieodpłatnej, kontrolowanej pracy w wymiarze 20 godzin miesięcznie. Na rozprawie apelacyjnej Prokurator zmodyfikował wniosek, wskazując, iż wnosi o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania.

Wyrok Sądu I instancji zaskarżyła także obrońca oskarżonego K. M. podnosząc obrazę przepisów postępowania, to jest art. 2 §2 kpk, art. 7 kpk, art. 410 kpk i art. 424 kpk, mającą wpływ na treść orzeczenia poprzez dowolne ustalenie, z przekroczeniem zasady swobodnej oceny dowodów, że K. M. dopuścił się popełnienia przypisanych mu przestępstw. W konsekwencji skarżąca wniosła o uchylenie orzeczenia o karze łącznej, zmianę zaskarżonego wyroku poprzez uniewinnienie oskarżonego od popełnienia przypisanych mu czynów, ewentualnie o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi I Instancji. Ponadto obrońca wniosła o przyznanie jej kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu oskarżonemu w postępowaniu apelacyjnym.

Sąd Apelacyjny, zważył, co następuje :

Apelacja wniesiona przez oskarżyciela publicznego okazała się zasadna, a stawiany w jej treści zarzut odnoszący się do naruszenia przepisu art. 413 §2 pkt 1 kpk skutkowało koniecznością uchylenia zaskarżonego orzeczenia i przekazaniem sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Okręgowemu.

Jednocześnie z uwagi na konieczność wydania orzeczenia o kasatoryjnym charakterze zbędne okazało się rozpoznanie drugiego z zarzutów stawianych przez Prokuratora, jak też i tych, które we wniesionym środku odwoławczym zawarła obrońca oskarżonego K. M..

Przechodząc do podstaw uchylenia zaskarżonego orzeczenia, wskazać należy, że sposób procedowania przez Sąd I instancji w zakresie zarzutów stawianych oskarżonemu K. M. należy uznać za nieprawidłowy, nie tylko, jak podnosi to oskarżyciel publiczny, w odniesieniu do formułowania opisu czynu przypisanego oskarżonemu, ale także w zakresie sporządzania pisemnych motywów zaskarżonego orzeczenia. Rację ma przy tym skarżący, który upatruje owego błędu w odniesieniu do jednego ze znamion przypisanych oskarżonemu w punkcie IV i V czynów, wyczerpujących dyspozycję art. 190 §1 kk. Nie ma powodów, aby czynić szerokie uwagi na temat wszystkich znamion przestępstwa stypizowanego w art. 190 §1 kk. Wystarczające bowiem będzie stwierdzenie, że do znamion strony przedmiotowej tego czynu, należy po pierwsze kierowanie przez sprawcę groźby popełnienia przestępstwa na szkodę pokrzywdzonego lub osoby mu najbliższej, po drugie zaś konieczne jest, aby groźba ta wzbudzała w pokrzywdzonym uzasadnioną obawę, że zostanie spełniona. Oczywiście przy tym jest to, że niewypełnienie przez sprawcę któregośkolwiek z powyżej opisanych znamion skutkować musi uniewinnieniem go od popełnienia tego czynu. Tymczasem na gruncie niniejszej sprawy, o ile Sąd Okręgowy w uzasadnieniu najpierw ustalił w oparciu o zeznania świadków K. K. (2), D. K. i M. Ł. (1), treść kierowanych pod adresem pokrzywdzonych przez oskarżonego słów, dokonał ich analizy i uznał je za groźby popełnienia przestępstwa na szkodę pokrzywdzonych, a następnie swemu zapatrywaniu dał wyraz w formułowaniu opisów czynów przypisanych K. M., o tyle brak jest tożsamego procedowania w zakresie odnoszącym się do drugiego z wymienionych na wstępie znamion strony przedmiotowej przestępstwa z art. 190 §1 kk. Nie omawiając w tym miejscu szeregu uwag pochodzących od przedstawicieli doktryny, czy wywodzących się z orzecznictwa Sądu Najwyższego, a dotyczących znamienia „wzbudzenia w pokrzywdzonym uzasadnionej obawy realizacji kierowanych groźb”, wystarczy poprzestać na stwierdzeniu, że z jednej strony postępowanie Sądu winno zmierzać do ustalenia, czy pokrzywdzony w rzeczywistości bał się, że zapowiedź przestępczego działania zostanie spełniona (tak wyr. SN z 18.3.1997 r., II KKN 171/96, Prok. i Pr. 1997, Nr 10, poz. 4; wyr. SN z 26.1.1973 r., III KR 284/72, Biul. SN 1973, Nr 5, poz. 95; wyr. SN z 10.5.1972 r., I KR 74/72, Biul. SN 1972, Nr 10, poz. 104), z drugiej zaś do zrelatywizowania obawy pokrzywdzonego w oparciu o zobiektywizowane kryteria pozwalające stwierdzić, że każdy przeciętny człowiek, o podobnej do ofiary osobowości, cechach psychiki, intelektu, umysłowości i warunkach wedle wszelkiego prawdopodobieństwa uznałby tę groźbę za rzeczywistą i wzbudzającą obawę zrealizowania (tak wyr. SN z 16.2.2007 r., WA 5/07, OSNwSK 2007, Nr 1, poz. 465; zob. również wyr. SN z 9.12.2002 r., IV KKN 508/99, Legalis). Ustalenia w pierwszym z wymienionych tu aspektów należy przy tym dokonywać przede wszystkim w oparciu o oświadczenia składane w tym przedmiocie przez pokrzywdzonego, w dalszej zaś kolejności biorąc pod uwagę, czy zachowanie pokrzywdzonego po skierowaniu doń groźb urzeczywistniało stan obawy. Drugi zaś aspekt wywieść z kolei można mając na względzie cechy środowiska, w którym przebywają tak sprawca, jak i ofiara, proporcję sił fizycznych między nimi, podejmowanie przez sprawcę w okresie poprzedzającym wypowiedzenie groźby zachowań o charakterze niebezpiecznym, czy popełnianie przez niego innych przestępstw. Lektura uzasadnienia Sądu I instancji prowadzi do wniosku, że Sąd ten całkowicie pominął tak w zakresie ustaleń faktycznych, jak i w konsekwencji również w rozważaniach prawnych te okoliczności, które z przeprowadzonych dowodów wynikają, a których analiza mogła doprowadzić do stwierdzenia, czy znamię, o którym tu mowa, zostało przez sprawcę zrealizowane, czy też nie. Powołać tu należy przede wszystkim pominięte przez Sąd Okręgowy oświadczenia pokrzywdzonych M. Ł. (1) i D. K. co do stanu obawy, zawarte w protokołach ich przesłuchania ze śledztwa z dnia 26 marca 2012r., czy w odniesieniu do M. Ł. (1) dodatkowo z dnia 27 marca 2012r. Nadto także przydatne w tej kwestii okazać się mogły opisane zarówno przez pokrzywdzonych, jak też innych świadków w osobach M. Ł. (2), czy K. K. (2) reakcje obu pokrzywdzonych i członków ich rodzin na kierowane groźby. Wreszcie analiza materiału dowodowego, w nieco szerszym kontekście, odnoszącym się także do zdarzeń poprzedzających zachowania oskarżonego będące przedmiotem niniejszego postępowania, zdaniem Sądu Apelacyjnego, pozwoliłaby na ocenę realizacji znamienia „wzbudzenia uzasadnionej obawy spełnienia groźb”. Tymczasem Sąd I instancji całkowicie pomija to znamię w opisie czynów przypisanych K. M. i powiela następnie ten błąd w uzasadnieniu zaskarżonego orzeczenia. Tylko w jednym fragmencie pisemnych motywów wyroku (k. 29 uzasadnienia), Sąd oceniając wiarygodność poszczególnych zeznań pokrzywdzonego M. Ł. (1) powołał się

na jego twierdzenia dotyczące obaw przed oskarżonymi, ale sam zaznaczył, że nie dotyczy to zdarzenia z udziałem oskarżonego K. M., a jedynie wcześniej podjętych przez innych współoskarżonych działań wobec pokrzywdzonego.

Dostrzeżone uchybienia nie mogą być konwalidowane przez Sąd Apelacyjny. Chociaż przy tym, ze względu na zakres zaskarżenia i rodzaj stawianych zarzutów, Sąd faktycznie pozostaje ograniczony przy dokonywaniu oceny realizacji przez oskarżonego znamion któregoś z przestępstw ustawy karnej właściwie wyłącznie do przepisu art. 190 §1 kk, to jednak nawet w tym zakresie konieczne jest poczynienie brakujących ustaleń faktycznych, a nadto wyłuskanie z materiału dowodowego takich elementów, które o realizacji bądź braku realizacji przez oskarżonego omawianego tu znamienia mogą świadczyć, a w dalszej kolejności dokonanie oceny dowodów, z których okoliczności te wynikają, a nadto przydanie im znaczenia skutkującego przypisaniem K. M. popełnienia zarzucanych mu czynów lub jego uniewinnieniem. Stąd też niezbędne okazało się uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Okręgowemu. W toku ponownego postępowania Sąd Okręgowy zweryfikuje oświadczenia pokrzywdzonych co do towarzyszącego im stanu obawy, nie tylko przez przyzmat relacji innych osób, w tym zwłaszcza w odniesieniu do obaw M. Ł. (1), twierdzeń jego matki – M. Ł. (2), ale także biorąc pod uwagę charakter i czas podjętych przez pokrzywdzonych działań zmierzających do ochrony zagrożonego groźbami dobra prawnego. Poczynione w ten sposób ustalenia faktyczne Sąd następnie oceni pod kątem realizacji znamion przestępstwa z art. 190 §1 kk, w tym także znamienia „wywołania u pokrzywdzonego uzasadnionej obawy spełnienia groźby” i w zależności od tej oceny rozstrzygnie w przedmiocie odpowiedzialności karnej oskarżonego za stawiane mu w akcie oskarżenia zarzuty. Podkreślić wypada, że w razie podzielenia stanowiska przyjętego w uchylonym tu wyroku, prawidłowo, z uwzględnieniem wszystkich znamion przestępstwa określonego w art. 190 §1 kk sformułuje opis przypisanych oskarżonemu czynów, a ewentualnie sporządzone pisemne motywy ponownie wydanego rozstrzygnięcia zawierać będą tak w części dotyczącej ustaleń faktycznych, jak i oceny prawnej zachowania oskarżonego, wszystkie elementy składające się na znamiona tego przestępstwa.

Powtórzyć w tym miejscu należy, że w związku z trafnością jednego z zarzutów stawianych zaskarżonemu orzeczeniu skutkującego koniecznością uchylenia wyroku Sądu I instancji, rozstrzyganie w przedmiocie drugiego z zarzutów podnoszonych przez Prokuratora, jak i co do uchybień wskazanych przez obrońcę oskarżonego, Sąd uznał za przedwczesne.

Z uwagi na fakt, że oskarżony korzystał w postępowaniu przed Sądem II instancji z pomocy obrońcy z urzędu, Sąd na podstawie §2 ust. 1 i 3, §14 ust.2 pkt 5, §19 pkt 1 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu z dnia 28 września 2002 r. /Dz.U. Nr 163, poz. 1348/ zasądził od Skarbu Państwa na rzecz adw. K. K. (1) wynagrodzenie w wysokości 738 złotych.